

NYUGOTSZENTERZSÉBET

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017.

TARTALOMJEGYZÉK

.....

1. Bevezetés

2. Nyugotszenterzsébet bemutatása

Általános településképi, településkarakter

3. Örökségünk

A településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

4. Településképi szempontból meghatározó területek Nyugotszenterzsébeten

Eltérő karakterű területek lehatárolása, a településképi, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

Településképi szempontból meghatározó területek megnevezése:

- 1:Kialakult falusias lakóterület
- 2:Pincehegyi terület
- 3:Beépítésre nem szánt temetői terület
- 4:Jellemzően beépítésre nem szánt terület

5. Ajánlások

A településképi minőségi formálásra vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató:

I Kialakult falusias településrészre, I Pincehegyi területre nézve:

Telepítés
Terepalakítás
Magasság
Tetőhajlásszög
Tetőforma
Szín
Ajtók, ablakok
Homlokzatképzés, anyaghasználat
Részletek

Kerítések, térfalak

Kertek

Közterületek településképi útmutatója:

Utcák
Közterek, közparkok, közkertek

6. Jó példák I épületek, épített részletek

épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

7. Jó példák I sajátos építményfajták

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

1_BEVEZETÉS

.....

Jelen kézikönyv segítség kíván lenni Nyugotszenterzsébet település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. A másolás, sokszor giccses elemek helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása a cél a tervezői szabadság megtartása mellett.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan tovább íródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatokról a zenén át egészen épített környezetünkig.

A településképi rendelet megalapozását szolgálja a települési környezet megjelenését meghatározó jellemzőket és elvárásokat összefoglaló Településképi Arculati Kézikönyv. A Kézikönyv elsősorban a lakosság és a döntéshozók tájékoztatását segítő, szemléletformáló eszköz. Célja, hogy lényegre törően, mindenki számára érthető módon mutassa be a település arculat meghatározó jellemzőket, épített és természeti értékeit, valamint a közös lakókörnyezet minőségi alakításával kapcsolatos elvárásokat, javaslatokat.

2_NYUGOTSZENTERZSÉBET BEMUTATÁSA

.....

Általános településkép, településkarakter

Nyugotszenterzsébet község a Dél-Dunántúli Régióban, Baranya megye nyugati részén, a szigetvári kistérségben, a szigetvári járásban Pécs-től 31 km-re, Szigetvártól 13 km-re terül el. A település észak – déli fekvésű, zsákfalú, átmenő forgalma nincs. Tömegközlekedése részben megoldott, busz által biztosított. Szomszédos települések: Almáskeresztúr, Botykapeterd, Nagypeterd, Nagyváty.

Nyugotszenterzsébet a Zselic déli nyúlványai között fekszik, tőle délre sík terület következik, mely az Ormánságba, a Dráva folyó völgyébe érkezik. A Zselic déli részét erdő és szőlő borítja. A falut határoló sík terület nagyobb része szántó, kisebb része legelő. A talaj sárga, agyagos és kötött. A falun áthalad a Nagyvölgyi-árok.

A település morfológiai szempontból is határterületen fekszik, északon a Zselic, délen a Dráva ártér és a Fekete-víz síkja terül el. A dombvidék viszonylag egyszerű geológiai felépítésű. A felső-pannon agyagba, agyagos homokba, homokkőbe és főleg homokba vésődtek a völgyek. A területet lösz és löszszerű képződmények vékonyabb, vastagabb rétegbe fedik be. Szerkezeti vonalak sűrűn tagolják a dombvidéket.

Éghajlati, időjárás szempontból Nyugotszenterzsébet a mérsékelt nedves, enyhe telű dombsági területen fekszik. Mérsékelt meleg vidék, ahol az óceáni hatások vannak túlsúlyban. A körzet éghajlati viszonyai a mezőgazdasági művelésnek kedvező feltételeket biztosítanak.

Nyugotszenterzsébet környéke már a római korban lakott hely volt. A rómaiak i.e. 12–9. század között vették birtokukba a Szávától északra fekvő területet, így ettől az időponttól számítjuk a római uralom kezdetét a Drávától északra elterülő Baranya megyében is. Pannóniában a rómaiak jól szervezett közigazgatást hoztak létre. Az úthálózat kialakítása hadi és kereskedelmi szempontból is fontos volt számukra. A mai Baranya megyét két transzkontinentális hadiút szelte át, melyeket kisebb jelentőségű, de az itteni élet szempontjából fontos útvonalak kötötték össze. Római út futott Sopianae-ből kiindulva Bicsérd, Szentlőrinc és Szigetváron keresztül. Az úttal párhuzamosan futó domboldalakon a veteránok, a kiszolgált katonák kaptak kisebb birtokokat, amelyeken szőlőművelést folytattak. A rómaiak jelenlétét a környékben Nagypeterd területén a temető mellett előkerült cserépdarabok, valamint a Csatahelynél felszínre került római kövesút nyomvonala igazolják.

A település neve 1332-ben szerepel először írott forrásban, a pápai tizedjegyzékben. Elnevezésében a Szentersébet a falu templomának védőszentjére utal. A megkülönböztető Nyugot- előtag Baranya megye nyugati szélével kapcsolatos. Mai névalakját 1973-ban vette fel. A történelem folyamán elnevezésének alábbi változatai alakultak ki. 1332–35: de S. Elyzabeth, 1383–1491: Zenthelsebeth, Zenthersebeth, 1772: szent Örzebet, 1776: Szent Erzsébet, 1813: Szent Eörzsébeth, 1828: Szt. Erzsébeth, 1842: Szent-Erzsébeth, 1893: Nyugot-Szent-Erzsébet.

A török időkben folyamatosan lakott hely volt. 1554-ben 3, 1571-ben 11 adózó családfőjét tüntették fel az összeírók. A felszabadító háborút követően 5 adózó családfője volt, és 7 gyermek, valamennyien kálvinista vallásúak.

A 18. század végén települt újra. Az egyházlátogatási jegyzőkönyv 1756–1757-ben 270 főnyi népességet tüntet fel. Az úrbéri összeírásban Esterházy Miklós herceg a földesura, akinek itteni falujában 44 örökös magyar jobbágy és 2 házas zsellér robotolt és adózott. A 19. század végétől egy-egy német anyanyelvű is élt itt.

2001-ben a 922 ha nagyságú településen 226 fő élt 77 lakásban. Népességének 79%-a tartozik valamely egyházhoz, felekezethez (78% katolikus, 22% református).

Első Katonai Felmérési térkép (1763-1787)

Magyar Királyság térképe (1869-1887)

Infrastruktúrája részben kiépített: 1942-ben bevezetett telefon-, 1940-ben elkészült villany-, valamint 1995-ben kiépített ivóvíz hálózattal rendelkezik. A kövesút 1940-ben épült.

A faluban mobilposta működik. A gyermekek a nagypeterdi általános iskolát és óvodát látogatják. Házi orvos hetente egyszer rendel.

A település jelesebb ünnepe közé tartozik az augusztus hónapban tartott Erzsébeti-kenyér elnevezésű rendezvény.

Az önkormányzat címerének leírása: A címerpajzs pajzsfőnél vágott, háromszögű pajzs. A pajzsfő kék mezejében, két egymással szembe forduló arany oroszlán áll, egymást keresztező egy-egy arany kardot tartva. A pajzs alsó zöld mezejében három, nyitott, leveles, zöld és vörös ékkövekkel díszített arany korona lebeg, mégpedig egy a pajzsderék elején, egy a pajzsderék hátsó részén, és egy a pajzstalp közepén. A pajzsot arany búzafonat koszorú övezi, fölője a település neve: NYUGOTSZENTERZSÉBET van írva fekete betűkkel.

A pajzsfőben látható arany oroszlánok az egykori pecsétek alapján, a falu hajdani köznemesi birtokosaira utalnak. A pajzs alsó mezejére helyezett három korona, a királyi családból származó Árpádházi Szent Erzsébetet jeleníti meg, kitől a község a nevét vette. A pajzsot övező búzafonat koszorú a település értékes természeti környezetére, az itt élő emberek életére, Nyugotszenterzsébet falusi jellegére mutatnak.

A település nagyon szép természeti környezetben, a Zselic déli nyúlványai között, egy völgyben fekszik, és a Nagyvölgyi-árok szeli ketté. Sajátos településszerkezet jellemzi, mivel annak ellenére, hogy aprófaluról van szó, több utcája is van. Főutcája a természeti adottságok miatt egyoldalasán épült be, mellette 4-5 néhány lakóházból álló utca jellemzi.

A református templom építésének ideje 1824-34. 1858-ban tűzvész pusztította. 1901-ben átépítették, ez a dátum látható a torony homlokzatán. Védőszentje Szent Erzsébet. Szívós rendszerű, egysípos Angster harmóniuma ma már használhatatlan. Harangja 1923-ból való, felirata: Ne feledkezzél meg szegény Magyarokról. Kisharangjának felirata: Gosmich Peter Weinbertin 5 Kirchen 1836.

Abból a hét lépcsőfokból, amely egykor „Isten házába” vezetett, ma már egy sem látható az esőzések által a domboldalokról lehordott hordalék következtében.

A templom mellett került felállításra a világháborús emlékmű, amellyel a közösség hősi halottainak emléke előtt kíván tisztelni. Az emlékmű 15+17 nevet tartalmaz, rózsamárványból készült, Vanyúr István alkotása.

Kissé távolabb a templomtól került felállításra Árpádházi Szent Erzsébet szobra, mely Gazdag Ferenc szentlőrinci szobrász keze munkáját dicséri.

A játszótér mellett az önkormányzat állatsimogatót alakított ki kemencével és padokkal.

A falu szőlőhegye is megér egy sétát. A régi préházak mellett jó néhány újonnan épült lakóház is feltűnik. A terület a Pécs-Mecsek Fehérborút részét képezi.

A településen áthalad a Szigetvár – Pécs – Máriakéménd közötti Mária Zarándok út, amely a Kárpát-medence Mária-kegyhelyeit köti össze.

Forrás: <http://www.nyugotszenterzsabet.hu/>

3_ÖRÖKSÉGÜNK

.....
A településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

3.1 Táj és természeti értékek:

Nyugatszenterzsébet területén az alábbi táj- és természetvédelmi szempontú kijelölés alatt álló területek találhatók:

– Az OTvT-ben megjelent tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete. A település közigazgatási területén egyedi tájértéket nem tartanak nyilván.

A fás szárú növények védelméről szóló 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet 2. § (1) szerint fás szárú növények az ingatlan azon részén és oly módon telepíthető, hogy az – figyelemmel az adott faj, fajta tulajdonságaira, növekedési jellemzőire, szakszerű kezelésére – az emberi életet és egészséget nem veszélyeztetheti, a biztonságos közlekedést nem akadályozhatja azok biztonságos működését. A rendelet szerint a közterületen lévő fasor fahiányainak pótlása csak az adott fasor vonalába történő telepítéssel, a fasorra jellemző faj, fajta felhasználásával történhet, ha annak környezeti feltételei adottak. A rendelet meghatározza a fás szárú növények pótlására nem alkalmazható fajok listáját.

Ha a pótlás a rendelet mellékletben szereplő inváziós fás szárú növény kivételként meghatározott kertészeti változataival történik, az ingatlan tulajdonosa, vagyonkezelője, vagy az ingatlanon lévő fás szárú növényekkel bármely jogviszony alapján rendelkezni jogosult használója (továbbiakban együtt: használó) köteles gondoskodni a fás szárú növény továbbterjedésének megakadályozása érdekében az újulat eltávolításáról.

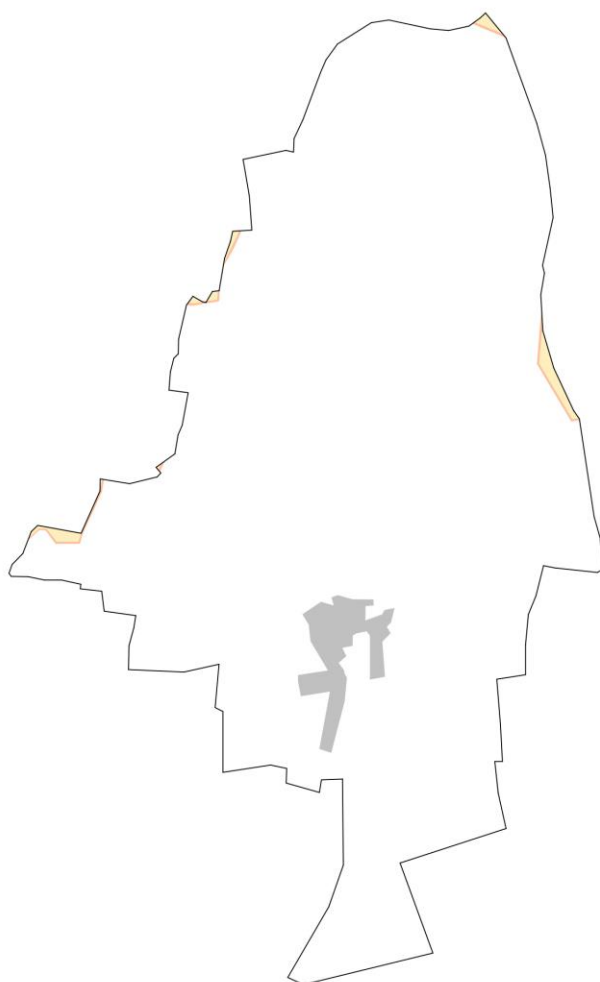
A telepíthető fás szárú növényfajok mindenképp őshonos, táji adottságoknak megfelelő növényfajok legyenek.

Az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló az Európai Parlament és a Tanács 1143/2014/EU rendeletet, továbbá az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti jegyzékének elfogadásáról szóló 2016/1141. végrehajtási rendelet, a fás szárú növények védelméről szóló 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet alapján, figyelembe véve Mihály B. –Botta–Dukát Z.: Biológiai inváziók Magyarországon. Özönnövények I-II. A KvVM természetvédelmi Hivatalának 9-10 tanulmányköteteit.

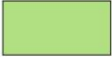
JELMAGYARÁZAT

NYUGOTSZENTERZSÉBET Védett természeti terület

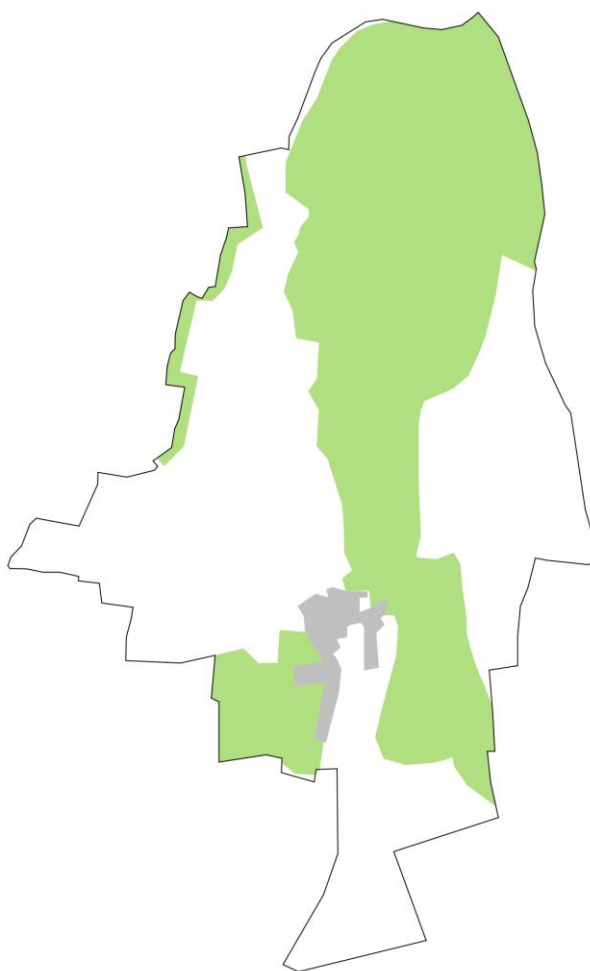
- VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLET VÉDŐÖVEZET
- TERMÉSZETI TERÜLET ÖVEZETE
- TELEPÜLÉSI TERÜLET
- TELEPÜLÉS HATÁR

JELMAGYARÁZAT

- TÁJKÉPVÉDELMI TERÜLET ÖVEZETE
- TELEPÜLÉSI TERÜLET
- TELEPÜLÉS HATÁR

NYUGOTSZENTERZSÉBET Tájképvédelmi terület övezet

JELMAGYARÁZAT

KIEMELTEN FONTOS ÉRZÉKENY
TERMÉSZETI TERÜLET ÖVEZETE

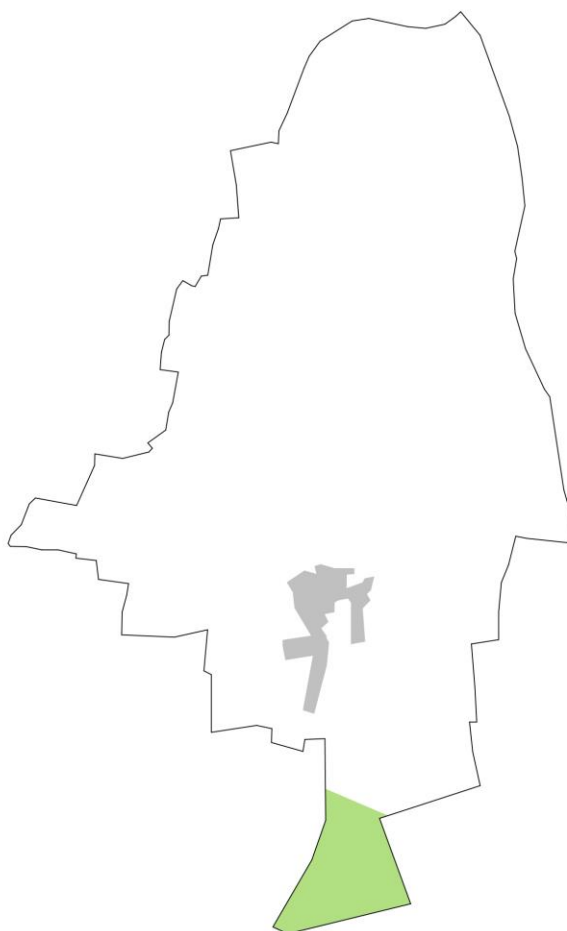

TELEPÜLÉSI TERÜLET

TELEPÜLÉS HATÁR

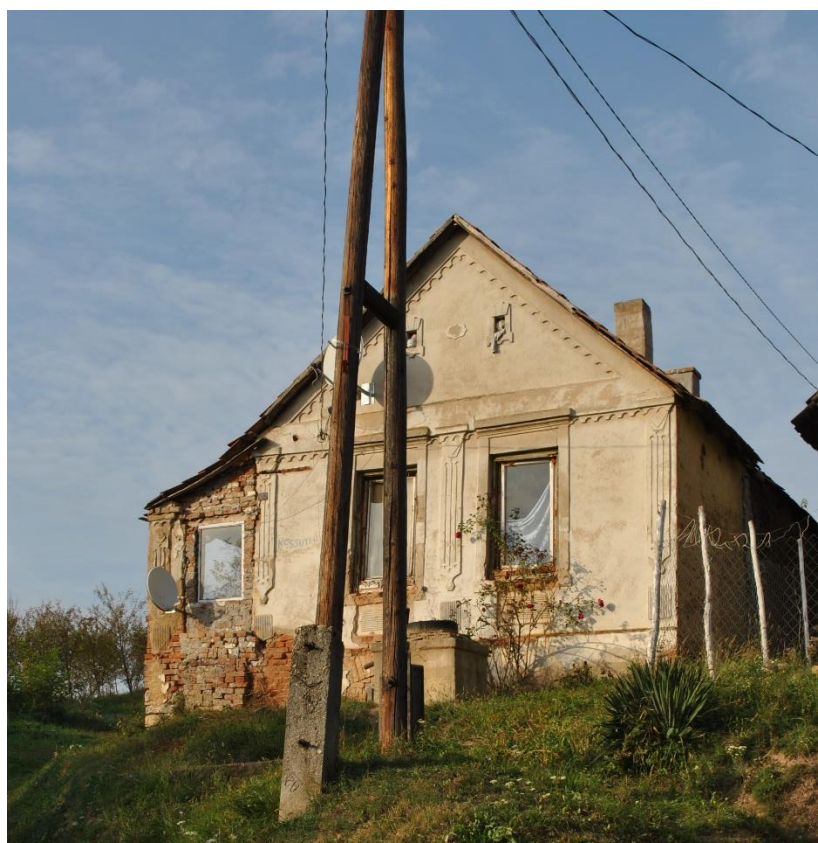
NYUGOTSZENTERZSÉBET Kiemelten fontos érzékeny természeti terület

3.2 Művi értékek

A település jelenleg nem rendelkezik helyi védelemmel vagy országos védelemmel rendelkező épülettel.
A védelemre javasolt épületek közül néhány példa következik.

sorszám	utca	házsám	helyrajzi szám	funkció	védelem foka
Helyi védelem					
1.	Kossuth L. u.	8		Lakóépület	H1
2.	Kossuth L. u.	9		Lakóépület	H1
3.	Petőfi S. u.			Lakóépület	H1
4.	Rákóczi F. u.	10		Lakóépület	H1
5.	Szabadság u.			Lakóépület	H1
6.	Szabadság u.			Templom	H1
7.	Szabadság u.			Régi tejcsarnok	H1
8.	Pusztá-hegy			Présház	H1
9.	Pusztá-hegy		790	Hétfélgáz	H1
10.	Pusztá-hegy		775	Présház	H1
11.	Pusztá-hegy		800	Présház	H1
12.	Pusztá-hegy		807	Présház	H1
13.	Pusztá-hegy		817	Présház	H1
14.	Pusztá-hegy		816	Présház	H1
15.	Pusztá-hegy		798/2	Vendégház	H1
16.	Világosi-hegy		365	Présház	H1
17.	Világosi-hegy		411	Kúria	H1
18.	Pusztá-hegy		753	Homlokzat fülke	H1

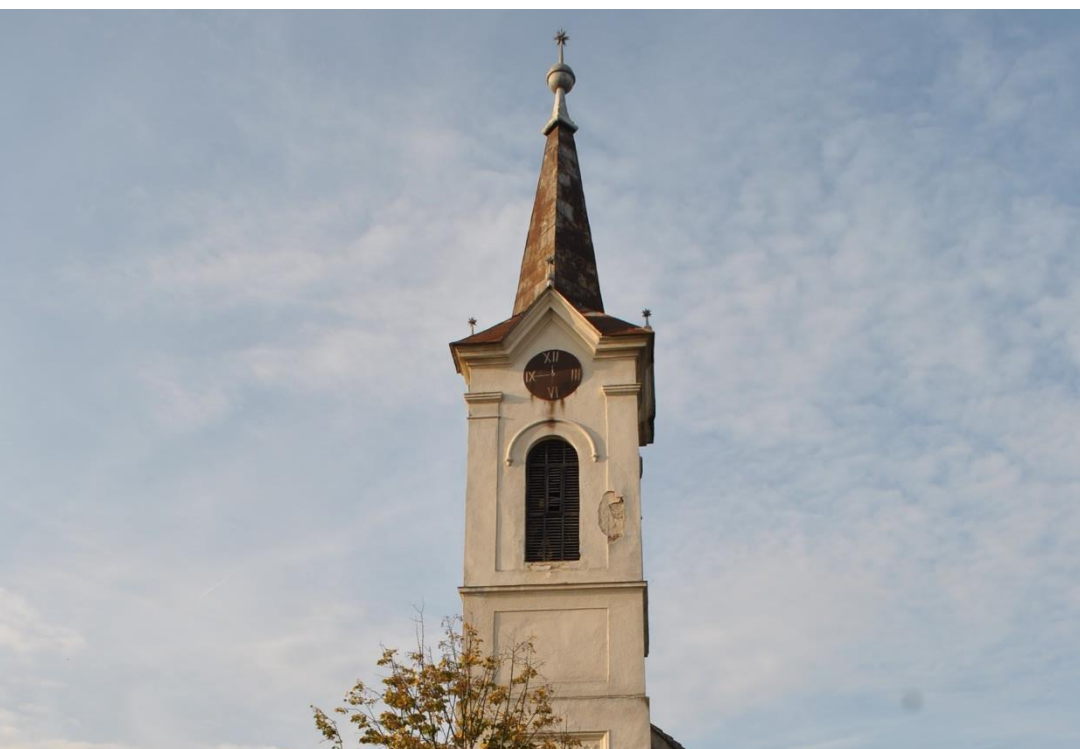

Kossuth Lajos utca, lakóház

Szabadság
lakóépülete

utca,

Szabadság
református templom

utca,

Szőlőhegy, prësház épület

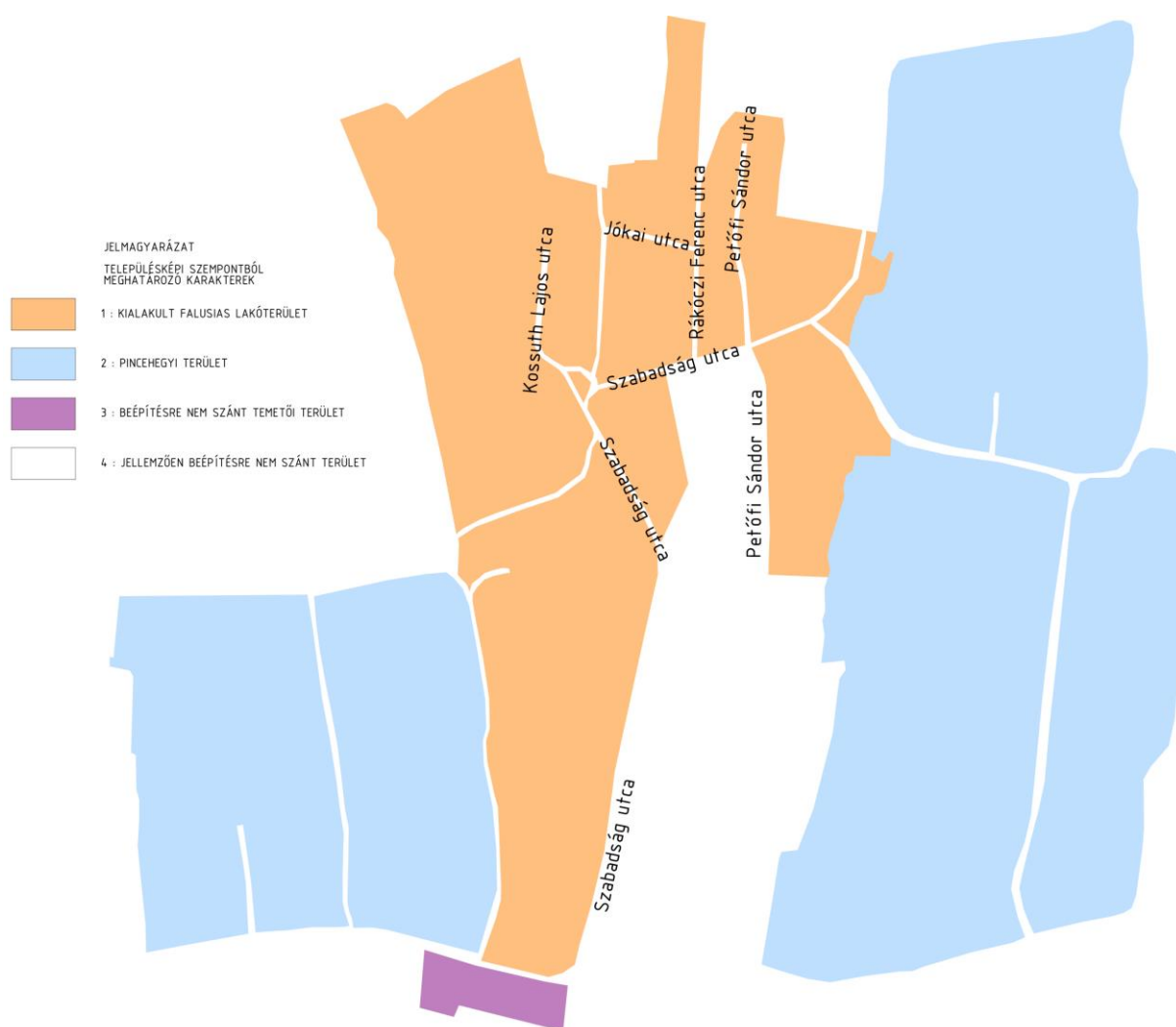

Szőlőhegyi, prësház épület

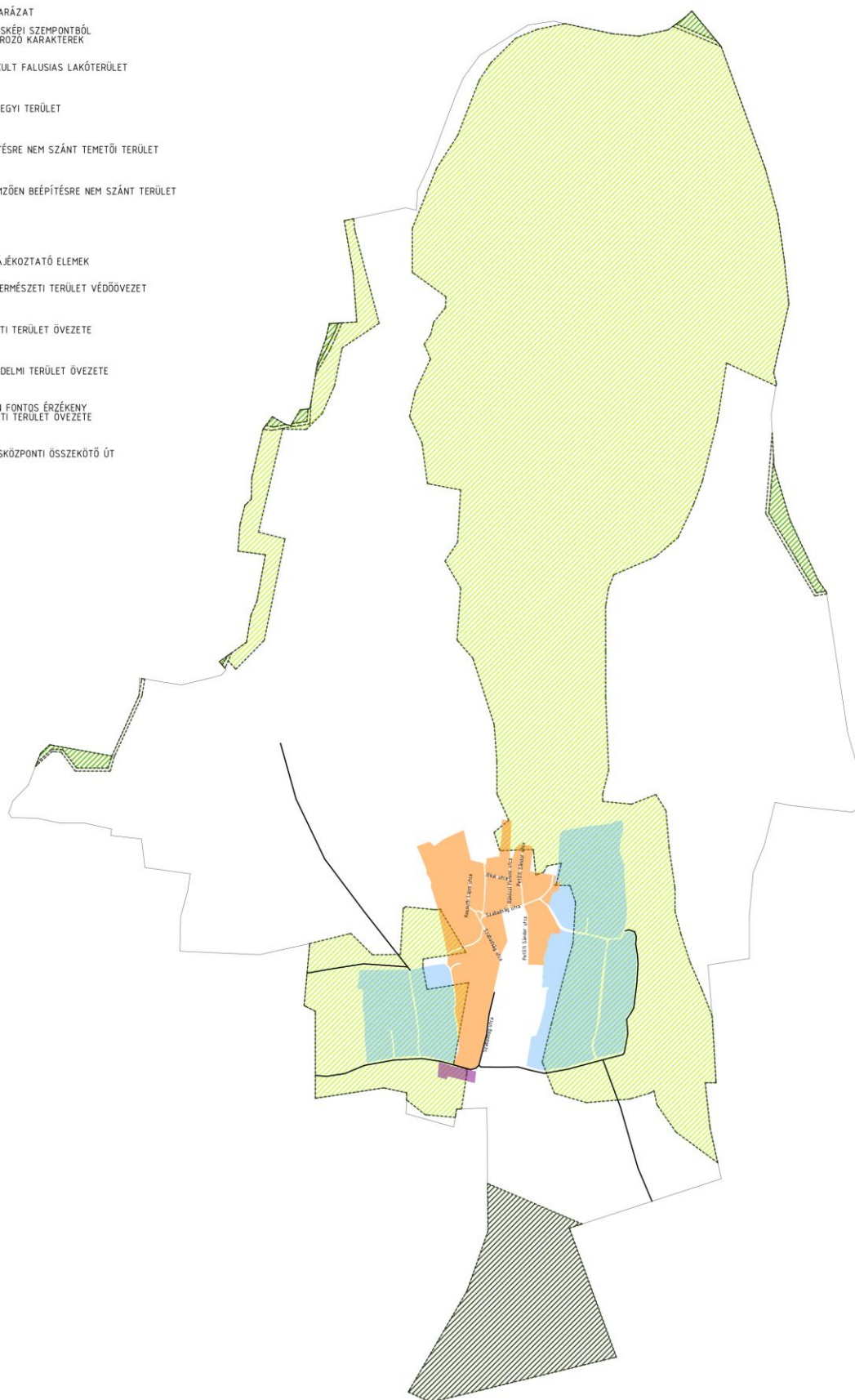
4_TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

.....
Eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

- JELMAGYARÁZAT
TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL
MÉGHATÁROZÓ KARAKTEREK
- 1 : KIALAKULT FALUSIAS LAKÓTERÜLET
- 2 : PINCEHEGYI TERÜLET
- 3 : BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TEMETŐI TERÜLET
- 4 : JELLEMZŐEN BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET
- EGYÉB TÁJÉKOZTATÓ ELEMOK
- VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLET VÉDŐÖVEZET
- TERMÉSZETI TERÜLET ÖVEZETE
- TÁJKÉPVÉDELMI TERÜLET ÖVEZETE
- KIEMELTEN FONTOS ÉRZÉKENY
TERMÉSZETI TERÜLET ÖVEZETE
- TELEPÜLÉSKÖZPONTI ÖSSZEKÖTŐ ÚT

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLET:

.....

1 : KIALAKULT FALUSIAS LAKÓTERÜLET

A település kialakult falusias lakóterületről általánosságban elmondhatjuk, hogy oldalhatáron álló beépítésű, oromfallal az utca felé fordulva vagy azzal párhuzamos épületek falusias külsőt mutatva. Az épületek hosszú keskeny tömegükkel, többször az utcára beforduló elülső szárnyal rendelkeznek. Jellemzően 35-40 fok közti tető hajlásszöveget alkalmaznak. A telkekre jellemző, hogy hosszan benyúlnak az utcafrontról, ezzel keskeny parcellákat alkotva. Az épületekre jellemző, hogy az elülső lakórész rendelkezik kapcsolattal az utcával, míg a hátsó udvaron a melléképület található. Az épületek földszintesek.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLET:

.....

2 : PINCEHEGYI TERÜLET

A település szőlőhegyén az épületállomány eltér a kialakult falusias lakóterülettől. Ebben az esetben nem is beszélhetünk lakóterületről, helyette a szorosan a mezőgazdasági művelés, azon belül a szőlővel foglalkozó ágazat kiszolgálására szolgáló prэшázak karakteres megjelenése a mérvadó. Általánosságban elmondhatjuk, hogy szabadon álló beépítésűek, utcához való viszonyát jelen helyzetben nem tudjuk és nem is kell vizsgálni. Az épületek hosszú keskeny tömeggel rendelkeznek. Jellemzően 35-40 fok közti tető hajlásszöveget alkalmaznak. A telkekre jellemző, hogy nincs közel azonos formai megjelenési forma. Az épületekre jellemző, hogy kevés általában 1-2 helyiséggel rendelkeznek. Az épületek földszintesek.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLET:

.....
3 : BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TEMETŐI TERÜLET

A beépítésre nem szánt temetői terület közé tartozik a település déli végében elhelyezkedő temetői terület.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLET:

.....

4 : JELLEMZŐEN BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

A beépítésre nem szánt területek közé tartoznak településünkön az utak nyomvonalai, patakok medrei és a külterülethez tartozó területrészek.

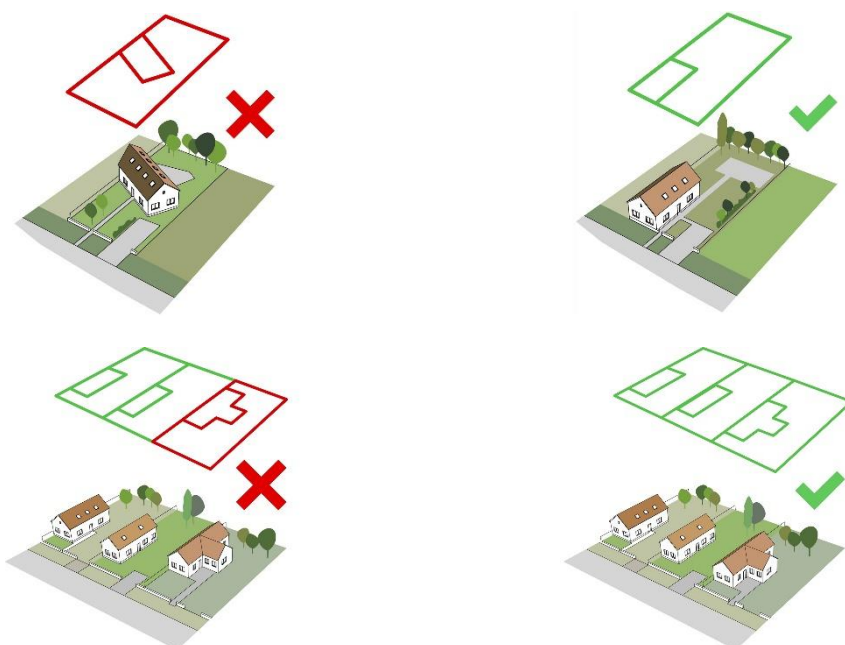

5_AJÁNLÁSOK

1 : KIALAKULT FALUSIAS LAKÓTERÜLET

TELEPÍTÉS

A településen általánosságban a kialakult falusias lakóterületen a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt. A családi házak a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható a védett kert.

MAGASSÁG

Nyugotszenterzsébet kialakult falusias településrészén a családi házak magassága közel azonos, jellemzően földszintesek. A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek a település utcaképébe.

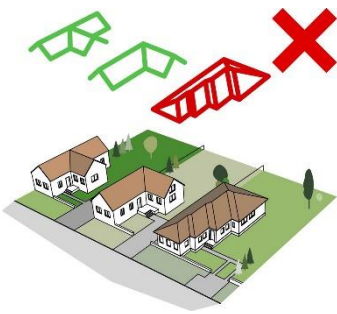
TETŐHAJLÁSSZÖG

Nyugotszenterzsébet kialakult falusias lakóterületén a családi házak tetőhajlásszöge közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a meglévő környezethez.

TETŐFORMA

A kialakult falusias településrészen lévő családi házak tetőformája egyszerű. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével kell illeszkedni. Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú. Előfordul a településen, hogy az utcafronti épületszárny befordul az utcafrontra. Ez esetben az új épületeknél is ezt a mintát kell követni.

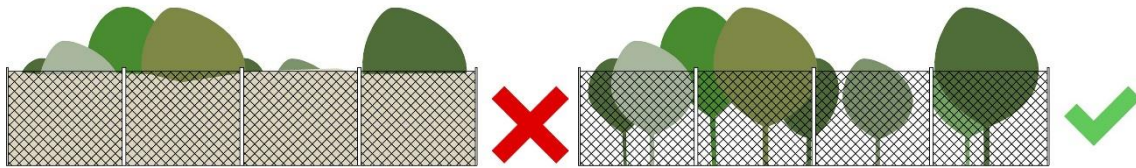
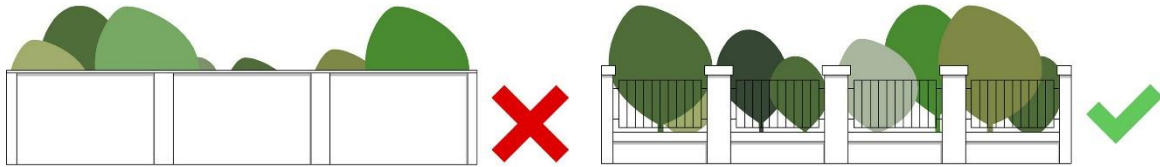
ANYAGHASZNÁLAT (SZÍNEK)

Nyugatszenterzsébet település színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat. Nyugatszenterzsébeten a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedés és burkolat.

KERÍTÉS

Nyugatszenterzsébet lakóterületén az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatók.

A magánterület és a közterület határán létesített kerítés fontos elem az utcakép szempontjából. A képen látható kerítés díszítettségében és színhasználatában harmonikus kapcsolatban áll az épülettel és megjelenésével „díszíti” az utcaképet

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek külső megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért minőségi módon kell, hogy tegyünk. A településen található nyílászárók egyediséget mutatnak, mely sajátosság megőrzése a mi feladatunk is. A településen jól megfigyelhető: egy szárnyú, jellegzetesen két vagy osztás nélküli ablakok, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással. A településen hosszanti kialakítású, keskenyebbnek tűnő ablakokat figyelhetünk meg. Új ház építéskor érdemes körül járni a környéket, és inspirálódni, hogy az otthonunk minél jobban bele tudjon simulni környezetébe, ezzel is gazdagítva az utcaképet.

A felújítások során a nyílászárók cseréjénél fontos, hogy megőrizzük a régi szerkezetek szépségeit és növeljük a műszaki tartalom minőségét.

Az épületek nyílászáró kiosztását őrizzuk meg (méret, elhelyezkedés). Anyag és színválasztásánál törekedjünk harmonikus, illeszkedő összkép kialakításához.

Javasolt az épület nyílásainak megjelenését (és itt az árnyékolóval összhangban) úgy megválasztani, hogy az más szerkezettel azonos megjelenésű legyen. Jelen képen az utcai ablak és a kerítés teljesen azonos szín és anyaghasználatú.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Az épületeink külső megjelenése, burkolása, vakolatának színezése, megmunkálása mindig is kedvelt tulajdonosi eszköz volt településünkön és természetesen máshol is. Ezentúl is lehetőséget kell hagyni, hogy formálják a saját képükre lakóhelyüket az itt lakók, de figyeljünk a végső összképre! A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat az egységes képet mutató, tiszta településképből. A jól megválasztott burkolat nem csak a hangulatot, hanem az épület védelmét is szolgálja.

A kevés anyagot használó homlokzatok esetén is lehetőség van impozáns épületegyüttes kialakítására. A Képen látható épület visszafogott színvilága és részletektől mentes homlokzata szépen öltöztetik fel a házat.

Az anyag- és színhasználatában változatosabb épületek esetében javasolt az anyagok és színek összehangolása, és az utcaképbe illeszkedő megjelenés alkalmazása. Túl erős színek használata nem támogatandó.

A homlokzat
struktúrájába
illeszkedő részletek
alkalmazásával létre
tudunk hozni megnyerő
homlokzatokat.
Figyeljünk rá, hogy ne
legyen a létrejövő
felület túldíszített,
giccsbe hajló.

A téгла, mint
természetes
építőanyag változatos
használata támogatott.
Ne féljünk látszó
szerkezetként
használni, vagy
változatosan rakni és
mint díszítősáv
használni.

A téгла mint burkolat nem jellemző a településképben, melléképületeknél találjuk meg, azonban új épületek esetében lehetőség nyílik a téгла mint homlokzati anyag használatára.

A cserépfedés alkalmazása a kialakult falusias településrészen, ha az natúr vagy a település képével harmonizáló színű, minden esetben egy elfogadott megoldás lehet.

RÉSZLETEK

A régi házak részleteit öröm megfigyelni! És az új házak építése előtt tanulságos is. Elődeink fa és fémmunkái csodálatosak, formakincsük időtálló, az alkalmazott anyag szépen öregszik. Házaink kiegészítői, a kerítések, lámpák, árnyékolók, postaládák, korlátok egytől egyik aktívan alakítják a végső látható képet, hangulatot. Akkor járunk jól, ha mindent egyforma igényességgel, odafigyeléssel tervezünk meg, választunk ki. A színek használata, a változatosság gyönyörködtet, ezek összképének gondos kitalálása odafigyelést igényel. Ezek a részek akár sűrűbben is cserélhetők, ha a tulajdonos már mást szeretne (mégis túl élénk a szín) vagy az elérhető technika lehetővé teszi (LED-es lámpák, motoros kapu, rejtett árnyékoló).

A homlokzaton megjelenő részletek esetében fontos, hogy a meglévő és az újonnan kialakítandó elemek esetében is törekedni kell a minőségre, amely nagyban hozzájárul a homlokzat és az egész épület minőségi megjelenéséhez..

A vakolatban kialakított részleteket tudjuk kombinálni festéssel létrehozott elemekkel. Itt fontos figyelni az alapszín és részlet színének összhangjára. Jelen esetben a vakoltfelületek színhasználata adja az épület megnyerő képét.

Részleteket lehetőségünk van kialakítani bádogos szerkezetekből is. Ebben az esetben sokban hozzá tud járulni az épület megjelenéséhez a visszafogott bádogos elem, amely jelen helyzetben szépen kiegészíti kútház faszerkezetének egyszerű kialakítását.

KERÍTÉSEK

A kerítések kialakításánál is fontos ügyelnünk a megnyerő és utcaképbe illeszkedő kialakításra, mivel ez az első mindenki által látott felület, amely kapcsolódik az épületünkhöz.

A kerítések finom részleteinek megőrzése elengedhetetlen, hogy megtarthassuk annak eredeti értékeit. Ezt kell szem előtt tartani az esetleges felújítások, átépítések alkalmával.

A meglévő kovácsoltvas kerítés esetében fontos, hogy megőrizzük az egykor megalkotott részletekkel teli kialakítást abban az esetben is, ha az adott elem felújításra szorul és egyes elemeit cserélni kell.

Az áttört kerítések használata nem zárja el a közterületet a magánterülettől, így kellemesebb, barátságosabb környezet alakul ki, mely segíti a szomszédsági viszonyok kialakulását.

A településen természetes karakterű elemekből is megjelenhet a kerítés; támogatandó a fa és a sövényből kialakított kerítés, azonban ezek karbantartása, illetve gondozása folyamatos. Amennyiben tömör megjelenésű kerítésfalat szeretnénk, a kerítés magassága ne haladja meg a szemmagasságot. A kerítést javasoljuk szakaszolni falazott téglá testekkel, natúr, természetes megjelenésben.

KERTEK

Településünknek és épületeinknek egyaránt illeniük kell abba a környezetbe, amelyet az adott helyen az ember és a természet közösen formált. A kialakult falusias lakóterületen a tájba illesztés során a hagyományos településkép megőrzése az elsődleges cél, amely jelen esetben a helyi védelem fenntartása érdekében is szükséges. Az épületeket csak részlegesen takarjuk, árnyékoló fákat a déli kitettségű falak közelében ültessünk. Az előkertbe ültetett fák, cserjék helyének megválasztásakor vegyük figyelembe a ház homlokzati kialakítását, nyílászáróinak elhelyezését. A kerti építményeket takarjuk, hogy az épület jobban érvényesüljön. A régi épületek bővítése, felújítása során fokozottan ügyeljünk a már meglévő fásszárú növényzet megővésére. A ház méreteinek érzetét a környező növényzettel befolyásolhatjuk. Szándékunk szerint magas növényzettel csökkenthetjük, alacsony növényekkel növelhetjük a ház méretének érzetét.

A szépen karbantartott kert nagyban hozzájárul az épület és az utcakép szép megjelenéséhez és kellemes hangulatot kölcsönöz a használó számára.

A kertben javasolt olyan burkolat típusok használata ami a „régies” megjelenést mutatnak.

forrás: lechnerközpont

A „régies” megjelenés egy másik anyaga kis kocka kő burkolat, amely nagyon impozáns megjelenést tud nyújtani a belső kertben.

forrás: lechnerközpont

A kertek gyakran már díszkertként működnek (haszonkert helyett), ami kevesebb munkával jár, de több odafigyelést igényel.

A belső udvar, a kert megjelenése szoros összefüggésben van az alkalmazott növény-telepítéssel és a választott burkolatok minőségével. Ezek fontossága azonos az épületek anyag- és színválasztásának fontosságával!

*A belső udvarban, kertünkben
törekedjünk a falusias karakterek
megőrzésére,
újrahasznosítására. A falusias
utcaképet ne vágjuk el a
kerítésen túl, a
magánterületünkön. Ne feledjük,
hogy ez a terület is befolyásolja
az utcakép alakulását!*

KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA: UTCÁK

A településképi javításához a legtöbb esetben nem szükséges nagy beavatkozás, a rendezettség érzésének elérése már fél siker. A közterületek megfelelő fenntartása, a már nem használt közterületi elemek elbontása (a szükséges esetekben) látványos előrelépést jelenthet. A különböző felületek határozott szétválasztása (pl. szegélykövek alkalmazásával) szintén jelentős javulást eredményezhet. Fontos odafigyelnünk a folyamatosan átalakuló településszélek rendezésére. A település vonalas elemei vezetik a tekintetet, felfűzik a települést alkotó elemeket, ezért harmonikus, egységes kialakításuk fontos. A településen áthaladók leginkább ezen útvonalakon haladva alakítják ki a településről alkotott képüket. Külön figyelmet kell fordítani az infrastruktúra hálózat elemeinek kiépítésére, nyomvonalvezetésére, felszíni és felszín alatti elemeinek tájba illesztésére is. Az utcakeresztmetszet jól tükrözi a telkek és az utcák viszonyát, a település szerkezetét, ezért fontos, hogy jól használható, harmonikus módon alakítsuk ki. A járdák közelében alacsony cserjék középmagas cserjefoltokkal, majd fák, ismét cserjék, végül cserjékkel oldott parkolóhelyek kialakítása kötheti össze a járdát és a közutat. Törekedjünk a térhasználatok világos szétválasztására. Ne alkalmazzunk gyeptet az utak, parkolóhelyek közelében, hogy elkerüljük a gyeptet parkolást. A fasorok kiemelik a település fő útvonalait, irányítják a tekintetet. A fasorok kialakításakor ügyeljünk arra, hogy a megfelelő távolságra ültessük őket, figyelembe véve végleges méretüket. Olyan fajokat válasszunk, amelyek nem nőnek bele a felsővezetékbe, egyéb közművezetékekbe és az út fölé, akadályozva a biztonságos közlekedést. A jó faválasztással és ültetéssel elkerülhető a csonkolással kialakult fák csúnya látványa. Fontos, hogy a felszín alatti vezetékek (víz, gáz, csatorna, elektromos áram, telefon és internet kábel) tervezésekor, kialakításánál is gondoljunk a fák gyökereinek helyigényére.

Kerüljük fasorok kialakítását élénk lombosított fajokból (pl. vérszilva -Prunus cerasifera)) és inváziós növényfajok telepítését, lásd településképi rendelet melléklete.

A növényzet utcák mentén történő elhelyezése és azok gondozása nagyban hozzájárul az utcakép javulásában. Az nyári hónapokban a jól elhelyezett fák segítséget nyújthatnak az árnyékos felületek növelésében, amely javíthatja az épületek belsőjének hőmérsékletét.

Az utcák rendezett, karbantartott megjelenése elengedhetetlen a településkép egészének javításához, fenntartásához.

Az utcákon elhelyezett díszítő elemek nagyban hozzájárulnak az utcaképhez. Érdekes utcaképbe illő elemeket használni.

KÖZTEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

A közösségi szabadterek azok a találkozási pontok, ahol a településhez, településrészhez és a helyi közösséghez tartozásunkat a természethez kapcsolódva, szabadabban élhetjük meg. Mivel rendszerint hosszabban tartózkodunk ezeken a helyeken, megjelenésük fokozottan fontos. Rendszerint ezért e teresedések összetett tervezését szakemberek csoportja végzi.

A nem megfelelő tér biztosítása rossz használathoz, a környezet gyors leromlásához vezet. A teresedések kialakításakor fontos felmérni a használók várható szokásait, a használók számát, a használat időszakait, jellegét. A megfelelő mennyiségű és minőségű teret szükséges biztosítani a tevékenységekhez és a közlekedéshez. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal.

Alapvető szükséglet a megfelelő térformálás.

A közterületek és parkok esetében is lehetőség van fák és magasabb cserjék ültetésére. Amelyek lehetnek olyanok is amelyek nem rendelkeznek terméssel, csak a dekorációs értékük miatt lettek telepítve.

Az ültetett növényzet használatával egy hosszútávon is vonzó környezet hozható létre. Településünkön több helyen is megtalálható impozáns telepített növényállomány. A növényzet rendezett kialakítása szép utcakép létrehozását teszi lehetővé.

2 : PINCEHEGYI TERÜLET

MAGASSÁG

Nyugatszenterzsébet pincehegyi területein a présházak házak magassága közel azonos, jellemzően földszintesek. A meglévő épületek környezetébe épülő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek a terület összképébe.

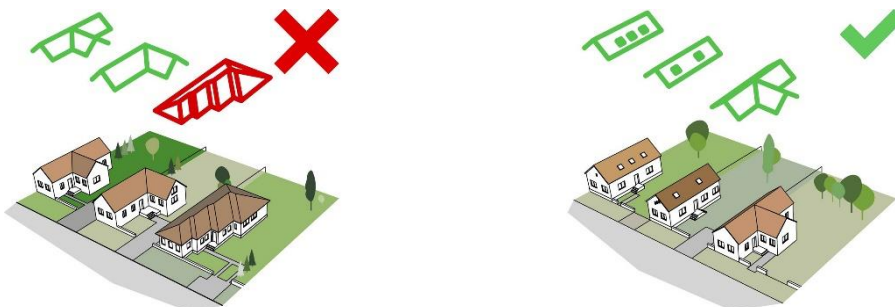
TETŐHAJLÁSSZÖG

Nyugatszenterzsébet pincehegyi területein a présházak tetőhajlásszöge közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a meglévő környezethez.

TETŐFORMA

A pincehegyi településrészen a présházak tetőformája egyszerű. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével kell illeszkedni. Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házból álló összkép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

ANYAGHASZNÁLAT (SZÍNEK)

Nyugatszenterzsébet pincehegyi területének színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat. A területen a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedés és burkolat.

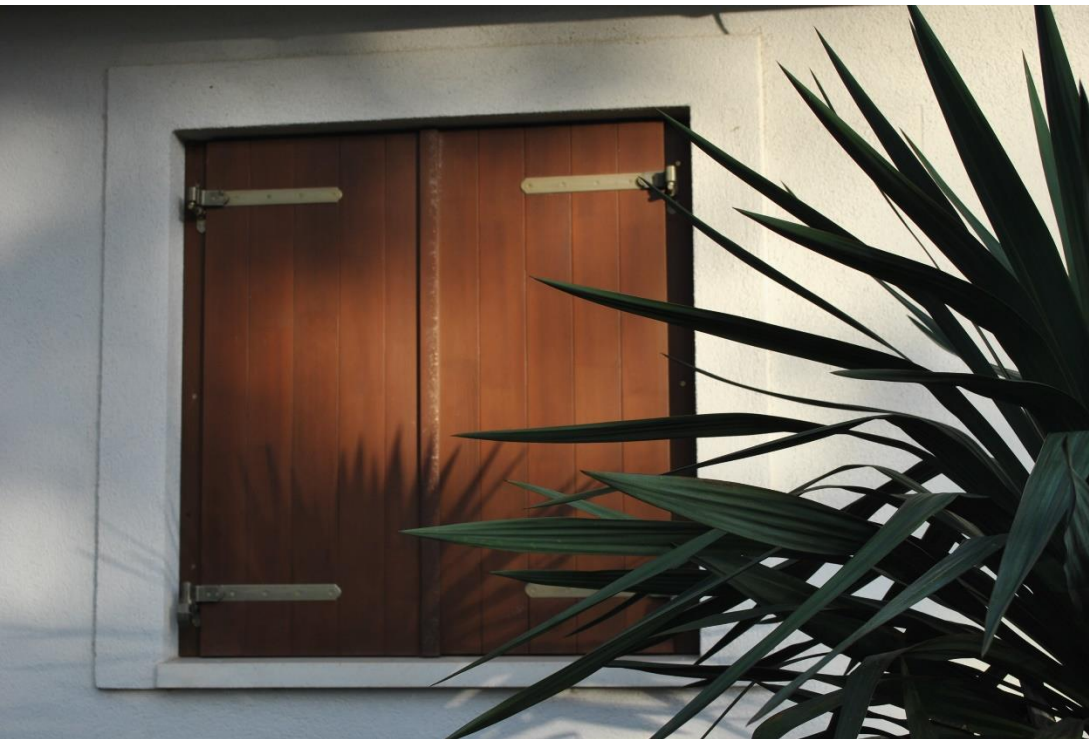

A présházak esetében sok esetben alkalmaznak féglát, amely natúr színben jelenik meg a homlokzaton.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek külső megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért minőségi módon kell hogy tegyünk. A településen található nyílászárók egyediséget mutat mely sajátosság megőrzése a mi feladatunk is. A településen jól megfigyelhető: egy szárnyú, jellegzetesen két vagy osztás nélküli ablakok, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással. A településen hosszanti kialakítású, keskenyebbnek tűnő ablakokat figyelhetünk meg. Új ház építéskor érdemes körül járni a környéket, és inspirálódni, hogy az otthonunk minél jobban bele tudjon simulni környezetébe, ezzel is gazdagítva az utcaképet.

RÉSZLETEK

A régi házak részleteit öröm megfigyelni! És az új házak építése előtt tanulságos is. Elődeink fa és fémmunkái csodálatosak, formakincsük időtálló, az alkalmazott anyag szépen öregszik. Házaink kiegészítői, a kerítések, lámpák, árnyékolók, postaládák, korlátok egytől egyik aktívan alakítják a végső látható képet, hangulatot. Akkor járunk jól, ha mindent egyforma igényességgel, odafigyeléssel tervezünk meg, választunk ki. A színek használata, a változatosság gyönyörködtet, ezek összképének gondos kitalálása odafigyelést igényel. Ezek a részek akár sűrűbben is cserélhetők, ha a tulajdonos már mást szeretne (mégis túl élénk a szín) vagy az elérhető technika lehetővé teszi (LED-es lámpák, motoros kapu, rejtett árnyékoló).

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Az épületeink külső megjelenése, burkolása, vakolatának színezése, megmunkálása mindig is kedvelt tulajdonosi eszköz volt településünkön és természetesen máshol is. Ezentúl is lehetőséget kell hagyni, hogy formálják a saját képükre lakóhelyüket az itt lakók, de figyeljünk a végső összképre! A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat az egységes képet mutató, tiszta településképben. A jól megválasztott burkolat nem csak a hangulatot, hanem az épület védelmét is szolgálja. A kevés anyagot használó homlokzatok estén is lehetőség van impozáns épületegyüttes kialakítására. A homlokzat struktúrájába illeszkedő részletek alkalmazásával létre tudunk hozni megnyerő homlokzatokat. Figyeljünk rá, hogy ne legyen a létrejövő felület túldíszített, giccsbe hajló.

KERTEK

A pincehegyi területek estében a kert szinte teljes területe a megművelt kert részéhez tartozik, amelyben az épületek az ezeknek megművelését elősegítő funkciókat rejtik. Jellemzően szőlő műveléssel foglalkoznak ezen a területen..

Lehetőségünk nyílik a növényzet homlokzatra való felvezetésére, ezzel szép élő felületet kialakítva. Ezen kívül segítséget nyújthat az épület árnyékolásban. Ezt a funkcióját az épületek közelébe ültetett növényállomány is képes megvalósítani.

A terület jelentős részén szőlőtőkét találunk amelyek látványa az épületeket megbúvó apró tömegekké transzformálja. Ezen területek esetében is fontos szerepe van a gondozott kerteknek, amelyek jelen esetben is növelik az adott terület vizuális értékét.

A pincehegyi területeken is megtaláljuk a magasabb terméssel nem rendelkező növényeket, amelyek főként az egyes telkek határán jelennek meg.

A terület növényállományának gondozása és esetleges pótlása fontos feladat, hiszen a házak olyan gazdasági vagy rekreációs célokat szolgálnak, melyek szoros kapcsolatban vannak a természettel, így a helyi növényállománnyal.

KERÍTÉSEK

A pincehegyi területek esetén általánosságban elmondhatjuk, hogy kerítéssel nem rendelkeznek. A nagyobb összefüggő tulajdonban lévő telkek esetén találkozhatunk kerítésekkel, de a legtöbb esetben csak növényfallal történik a lehatárolás vagy semmilyen megjelenő módon.

A telkeket gyakran növénytelepítésekkel határolják le, mely sokkal természetesebb megjelenést nyújt, mint a változó minőségű kerítés, tartsuk meg a kialakult állapotokat!

KÖZTEREK

A területen nem beszélhetünk a település többi részén megjelenő klasszikus közteterekről. Jelen esetben az egyes területek megközelítését szolgáló közös használatú, általában nem burkolt kialakítású útszakaszokat sorolhatjuk ehhez a részhez.

*A köztetek rendszere
egyszerűen csak
mellékutak hálózatát
takarja. Ezek
rendszerint földes
utak vagy néhol
kavicsal szórt
felületek.*

6_JÓ PÉLDÁK I ÉPÜLTEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

.....
*Épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés),
kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása*

*A homlokzatok visszafogott
egyszínű színhasználata és
a részletekben megjelenő
esetleges más anyaggal való
együttes használata
egységes utcaképet
eredményez a kialakult
falusias lakókörnyezetben.*

A homlokzat visszafogott egy színt használó kialakítása, esetlegesen alapszín azonos díszek elhelyezése elfogadott és támogatandó, ha az nem lesz túlzó. A falusias lakóterületekre jellemző tornácos kialakítás sok helyen már eltűnt, amit a felújítások során meg kell őrizni, ha a ház eredeti állapotában megtalálható volt.

Az épület előtt kialakított kert minőségi módon való megfogalmazása segít az épület és az utcakép egészének javításában, azok szerethetőbbé, élhetőbbé tételében.

A lábazatok terméskőből való kialakítása elfogadott a településen. Ezen lábazatok együttes használata a vakolt homlokzatokkal szépen kialakított épületet eredményezhet.

A helyes megválasztása fontos szempont kell, hogy legyen. Példaként kell, hogy szolgáljanak a település meglévő épületeinek szemrevételezése, az esetleges felújítások és átalakítások helyes megválasztása.

A fenti képen látható épület belső udvara jól látható kintről, az utcáról, ezért ennek kialakítása, megfogalmazása is fontos. Az izgalmas fajtájú és elhelyezési módú növényállománnyal teleültetett kertek szép megjelenést nyújthatnak. Azonban a túlzottan változatos színvilág, növényfajta már zavaró hatást is nyújthat.

A téglahomlokzatok anyaghasználatából fakadó részletgazdagság szép épületeket eredményezhet, amelyek a folyamatos karbantartás mellett sokáig megőrzik értéküket és impozáns megjelenésüket.

Az épületeken meglévő épületeket őrizzük meg ameddig csak lehet és legyünk rájuk büszkék. Kiegészítésként anyagban és színben harmonizáló elemeket használjunk, mint a képen látható gazdasági épület festett fa megjelenésű térelválasztó szerkezete..

*Kertjeinket, belső
udvarunkat használjuk
változatosan, a régi
értékeket ne dobjuk el,
hanem azokat újra
hasznosítva, adjunk nekik új
funkciót, mint a képen
látható dézsába ültetett
muskátlit.*

A meglévő falfülkék értékes részletei a házainknak, legtöbbször valamilyen vallási tárgyhoz köthető kialakítással. Ezekre legyünk büszkék, és tartsuk szépen karban azokat.

A belső kertekben megjelenhet a víz, mint természetes elem, azonban annak gondozása kiemelt figyelmet igényel.

A belső kertek
változatos
növénytelepítése (gyep-,
cserje- és
lombkoronaszinten)
támogatandó, mivel a cél
egy rendkívül
természetközpon-
tú
település megőrzése,
kialakítása.

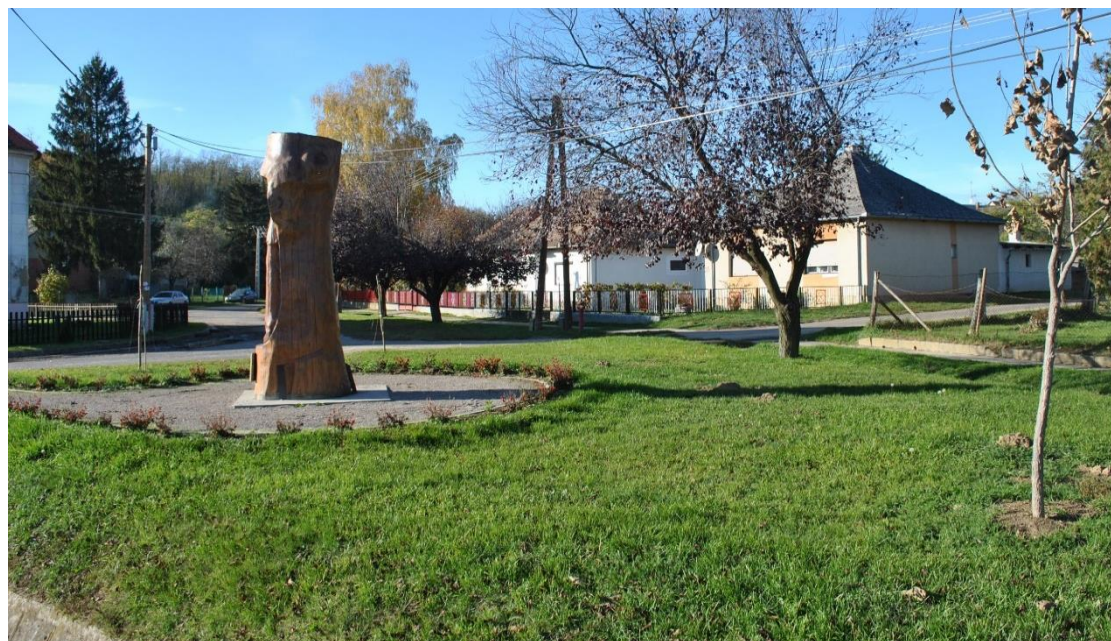

A vízvételi helyek kialakítása, legyen az közterület vagy magánterület, szép elemei lehetnek a kertekben, természeti környezetben. Tartsuk őket karban, hiszen kialakításuk, díszítettségük fontos emlékekről tanúskodik.

A település központjában felállított gémeskút szép látványt nyújt a település központi zöld területén. Fa anyagú kialakítása és területének fa anyaggal történő lehatárolása természetközeli környezetet nyújt.

7_JÓ PÉLDÁK I SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

.....

Sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

A közterületen elhelyezett közösségi felületek, mint a jobb oldalon látható kemence, fontos közösségsszervező erőt képvisel. Természetes anyag- és színhasználata szép példaként szolgál hasonló, közösségi felületek fejlesztéséhez.

A közterületeken elhelyezett szobrok és emlékművek fontos szerepet játszanak a település képében és életében. Ezért ezek minőségi megjelenése elengedhetetlen.

*A templomkertben található
művészeti alkotás a
templom körül tér „kincse”
és egyben térszervező erő,
mely köré a szépen
karbantartott kert
található.*

A település „kapujaként” is értelmezhető utasváró-kilátó épület természetes fa anyaghasználat összhangban van a településen több helyen használt fa utcabútorokkal és követendő példaként szolgálhat későbbi pavilonok, épületek karakteréhez.

A település központjában található útbaigazító táblák karaktere jól illeszkedik a korábban többször említett faanyagú utcabutorokhoz, és kell mennyiségű információt ad a település legfontosabb felületeiről, szolgáltatásairól

IMPRESSZUM

.....

NYUGOTSZENTERZSÉBET KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

nagypeterd@hotmail.com
7912 Nyugotszenterzsébet, Szabadság u.33.
Telefon: +73 346 042
Polgármester: Vincze Balázs
Főépítész: dr. Gyergyák János

KÉSZÍTETTE:

AU.ROOM Építész Műhely Kft.
Cserényi-Vörös Erika E.V.

dr. Gyergyák János, Paári Péter
dr. Cserényi-Vörös Erika

FOTÓ:

dr. Gyergyák János, Paári Péter, Horváth Márton

BORÍTÓ:

dr. Gyergyák János, Paári Péter

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ ÁBRÁI:

Lechner Tudásközpont: Kiss Luca, Novák Sándor,
Weiskopf András

GRAFIKAI TERVEZÉS:

dr. Gyergyák János, Paári Péter

BETŰTÍPUS:

Isocpeur

Készült Magyarország Kormánya megbízásából, a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan

Nyugotszenterzsébet, 2017.